

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, την 1^η Σεπτεμβρίου 2020, με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Αθανασοπούλου και Ασημίνα Σαντοριναίου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκευή, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Νικολέτα Ρένεση, Βασιλική Πέππα και Γρηγόριος Βαλληνδράς, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 13 Αυγούστου 2020 (αριθμ. κατάθ. .../2020) προσφυγή για αναθεώρηση της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Α» και διακριτικό τίτλο «.....», που εδρεύει στην ..., ... και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Αναστασίου - Ευγένιου Χριστοφιλόπουλου (ΑΜ ΔΣΑ 24563),

κατά της 1358/2020 απόφασης του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Με την προσβαλλόμενη απόφαση του VI Τμήματος απορρίφθηκε αίτηση ανάκλησης του Ελληνικού Δημοσίου, υποβληθείσα διά του Διοικητή της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ), που αποτελεί αυτοτελή δημόσια υπηρεσία του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, κατά της 145/2020 πράξης του ΣΤ΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Το Ελληνικό Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Οικονομικών, παραστάθηκε δια του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Στο ακροατήριο εμφανίσθηκε ως εκπρόσωπος της ΥΠΑ η Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνα Μαρίνου και υπέβαλε αίτημα αναβολής της συζήτησης, το οποίο στη συνέχεια απέσυρε.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, στην οποία παρέστη διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Διονυσίου Πρωτοπαπά (ΑΜ ΔΣΑ 16505) η

ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «B», που εδρεύει στη ..., οδός ..., εκπροσωπείται νόμιμα και κατέθεσε το από 31.8.2020 δικόγραφο παρέμβασης, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της προσφεύγουσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της προσφυγής αναθεώρησης.

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της εταιρείας με την επωνυμία «B», ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της προσφυγής.

Τον Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος δήλωσε ότι επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την απόρριψη της προσφυγής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντες τους Δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τους Συμβούλους Γεώργιο Βοΐλη και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου που είχαν κώλυμα (άρθρα 293 παρ. 3 και 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020).

**Άκουσε την εισήγηση του Συμβούλου Σταματίου Πουλή και
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά τον νόμο**

1. Με την υπό κρίση προσφυγή ζητείται η αναθεώρηση της 1358/2020 απόφασης του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκε αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου, διά του Διοικητή της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ) για την ανάκληση της 145/2020 πράξης του ΣΤ΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Με την πράξη αυτή κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης για την «Προμήθεια συστημάτων αεροναυτιλίας για τη μετεγκατάσταση της προσέγγισης Αθηνών από το Κέντρο Ελέγχου Περιοχής Αθηνών και Μακεδονίας (ΚΕΠΑΘΜ) στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών (ΔΑΑ)» μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου διά του Διοικητή της ΥΠΑ και της ήδη προσφεύγουσας, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 3.000.000,00 ευρώ χωρίς ΦΠΑ.

2. Με τις διατάξεις του άρθρου 329 παρ. 1 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τον προσυμβατικό έλεγχο, (...) και άλλες διατάξεις» (φ. 127/29.6.2020 Α΄) ορίζεται ότι προσφυγή αναθεώρησης κατά της απόφασης του Τμήματος ασκείται, μεταξύ άλλων, από τον παρεμβάντα κατά την εκδίκαση της προσφυγής ανάκλησης. Επομένως, η υπό κρίση προσφυγή παραδεκτώς ασκείται από την προσφεύγουσα, η οποία είχε παρέμβει ενώπιον του VI Τμήματος υπέρ της αποδοχής της αίτησης του Ελληνικού Δημοσίου με αίτημα την ανάκληση της 145/2020 πράξης του ΣΤ΄ Κλιμακίου, και η παρέμβασή της είχε κριθεί παραδεκτή. Έχει δε προφανές έννομο συμφέρον για την αναθεώρηση της προσβαλλόμενης απόφασης ως

Απόφαση 2140/2020

ανάδοχος εκτέλεσης της σύμβασης, η οποία δυνάμει των ανωτέρω κρίσεων του ΣΤ΄ Κλιμακίου και του VI Τμήματος δεν μπορεί να υπογραφεί.

3. Η κρινόμενη αίτηση νομίμως συμπληρώνεται με το από 7.9.2020 κατατεθέν υπόμνημα.

4. Το άρθρο 335 του ως άνω ν. 4700/2020 ορίζει ότι το οφειλόμενο σε περίπτωση άσκησης προσφυγής αναθεώρησης παράβολο ανέρχεται σε εκατόν πενήντα ευρώ. Περαιτέρω, το άρθρο 311 του ίδιου νόμου, το οποίο εφαρμόζεται αναλογικά εν προκειμένω διά της παραπομπής του άρθρου 336 του ίδιου νόμου, ορίζει τα εξής: «1. Σε περίπτωση υποβολής αιτήματος αναβολής, κατά το άρθρο 238, ο διάδικος καταβάλλει παράβολο υπέρ του Ταμείου Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.) ύψους πενήντα (50) ευρώ, ενώπιον του Τμήματος και εβδομήντα (70) ευρώ, ενώπιον της Ολομέλειας. 2. Σε κοινό αίτημα αναβολής περισσότερων διαδικιών, καταβάλλεται ένα παράβολο, το οποίο επιμερίζεται ισομερώς (...) 4. Το παράβολο επιστρέφεται, αν το αίτημα της αναβολής απορριφθεί από το Δικαστήριο».

5. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου τα με αριθμούς ... και ... ηλεκτρονικά παράβολα συνολικού ποσού 200 ευρώ. Επομένως, το υπερβάλλον ποσό παραβόλου, ύψους 50 ευρώ, πρέπει να της επιστραφεί, ως αχρεωστήτως καταβληθέν, ανεξάρτητα από την έκβαση της δίκης. Επίσης, η προσφεύγουσα κατέθεσε το ... παράβολο αναβολής, το οποίο πρέπει να επιστραφεί σε αυτήν μετά την απόρριψη από το Δικαστήριο του αιτήματος αναβολής, που διατυπώθηκε στο ακροατήριο κατά τη συζήτηση της υπόθεσης.

6. Κατά τα λοιπά, η κρινόμενη προσφυγή έχει ασκηθεί παραδεκτώς, και νομίμως εισήχθη προς εκδίκαση ενώπιον της μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την 4/2020 πράξη του Προέδρου του για λόγους ενότητας της νομολογίας.

7. Το άρθρο 41 του ν. 4700/2020, το οποίο εφαρμόζεται στην παρούσα διαδικασία αναλογικά δια της παραπομπής του άρθρου 336 σε αυτό, ορίζει: «1. Σε δίκη που εκκρεμεί στο Τμήμα ύστερα από άσκηση έφεσης ή αγωγής, μπορεί να παρέμβει τρίτος προς υποστήριξη του διαδίκου υπέρ του οποίου έχει έννομο συμφέρον να αποβεί η δίκη (...)».

8. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι προϋπόθεση του παραδεκτού της παρέμβασης είναι η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος στον ασκούντα αυτήν, η συνδρομή του οποίου εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο. Αν δε η ασκηθείσα ενώπιον του Τμήματος παρέμβαση απορρίφθηκε με την

προσβαλλόμενη απόφαση ως απαράδεκτη, λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος, ο ούτως απαραδέκτως παρεμβάς, προκειμένου να παρέμβει νομίμως ενώπιον της Ολομέλειας σε περίπτωση άσκησης προσφυγής αναθεώρησης, πρέπει προηγουμένως να έχει ασκήσει ο ίδιος, αυτοτελώς, προσφυγή αναθεώρησης κατά της ίδιας απόφασης, κατά το μέρος που αφορά στην απόρριψη της παρέμβασής του ως απαράδεκτης. Εφόσον δεν τηρηθεί η ως άνω διαδικασία, η ασκηθείσα ενώπιον της Ολομέλειας παρέμβαση απορρίπτεται ως απαράδεκτη, καθόσον έχει καταστεί οριστική η κρίση του Τμήματος ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας απαραδέκτως παρενέβη, λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος, στην ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου διαδικασία (πρβλ. ΕλΣ Τμ. Μείζ. - Επταμ. Σύνθ. 866, 805, 483/2018, 6626/2015).

9. Στην υπό κρίση υπόθεση, κατά τη διαδικασία εκδίκασης της ενώπιον του VI Τμήματος ασκηθείσας αίτησης του Ελληνικού Δημοσίου για την ανάκληση της 145/2020 πράξης του ΣΤ΄ Κλιμακίου, παρενέβη η εταιρεία [B]. Η παρέμβαση αυτή απορρίφθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση ως απαράδεκτη, ελλείψει εννόμου συμφέροντος. Την κρίση αυτή του Τμήματος η ανωτέρω εταιρεία δεν προσέβαλε αυτοτελώς με προσφυγή αναθεώρησης. Συνακολούθως, η κρίση αυτή του Τμήματος κατέστη οριστική και απρόσβλητη. Με αυτά τα δεδομένα και σύμφωνα με όσα έγιναν ως άνω δεκτά, το Δικαστήριο κρίνει ότι η ενώπιόν του παρέμβαση της εταιρείας αυτής υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης απόφασης, πρέπει ν' απορριφθεί ομοίως ως απαράδεκτη.

10. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου που συνοδεύουν την ελεγχόμενη σύμβαση, προκύπτουν όσα εκτίθενται στις σκέψεις 11 έως 17 που ακολουθούν.

11. Με τη Δ6/Α/10297/2911/19.5.2017 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών εγκρίθηκε η προκήρυξη ανοικτού διαγωνισμού, με χρήση της πλατφόρμας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ), για την «Προμήθεια συστημάτων αεροναυτιλίας για τη μετεγκατάσταση της προσέγγισης Αθηνών από το ΚΕΠΑΘΜ στον ΔΑΑ», με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει βέλτιστης σχέσης ποιότητας – τιμής. Με τη Δ6/Α/10879/2967/29.5.2017 όμοια απόφαση εγκρίθηκαν οι τεχνικές προδιαγραφές της προμήθειας. Αντικείμενο της σύμβασης είναι η προμήθεια όλου του απαραίτητου εξοπλισμού και λογισμικού, καθώς και η εκτέλεση όλων των απαραίτητων υπηρεσιών/εργασιών, για την εγκατάσταση: α) κύριου και εφεδρικού συστήματος επικοινωνιών φωνής (VCS) με υποσύστημα απομακρυσμένου ελέγχου πομπών και δεκτών (RCS) για τον Πύργο (Κέντρο) Ελέγχου Εναέριας Κυκλοφορίας (ΠΕΑ -

TWR) του ΔΑΑ «Ελευθέριος Βενιζέλος» και για τη νέα εγκατάσταση της Προσέγγισης Αθηνών στο κτίριο 32 του ΔΑΑ, β) διπλού συστήματος ψηφιακών συστημάτων καταγραφής και αναπαραγωγής φωνής και δεδομένων αεροναυτιλίας (DVRRS) για τον ΠΕΑ του ΔΑΑ και για τη νέα ως άνω εγκατάσταση της Προσέγγισης Αθηνών, γ) συστήματος χρόνου αναφοράς και απεικόνισης αυτού (TRS) για τον ΠΕΑ του ΔΑΑ και τη νέα εγκατάσταση της Προσέγγισης Αθηνών, δ) δικτύου φωνής και δεδομένων αεροναυτιλίας (AVDN), ήτοι δικτύου δομημένης καλωδίωσης, που θα διασυνδέει όλα τα ανωτέρω συστήματα, καθώς και τη νέα εγκατάσταση της Προσέγγισης Αθηνών με τα αναγκαία συστήματα αεροναυτιλίας, που βρίσκονται στις κτιριακές εγκαταστάσεις του ΚΕΠΑΘΜ, ε) συστήματος τεχνικής επιτήρησης και ελέγχου (TMCS) των προαναφερόμενων συστημάτων, στ) κονσολών, είτε νέων είτε προϋπαρχουσών που θα τροποποιηθούν (διαμορφωθούν) καταλλήλως για τις θέσεις εργασίας ελεγκτών εναέριας κυκλοφορίας (EEK-CWPs) στη νέα εγκατάσταση της Προσέγγισης Αθηνών, εξοπλισμένων με επιχειρησιακές οθόνες απεικόνισης (ODS) και ζ) βοηθητικού επιχειρησιακού εξοπλισμού (εκτυπωτών λωρίδων προόδου πτήσης κλπ.) για τη νέα εγκατάσταση της Προσέγγισης Αθηνών. Επίσης, περιλαμβάνεται και η παροχή σχετικής εκπαίδευσης (υπηρεσιών εκπαίδευσης) στο αρμόδιο τεχνικό και επιχειρησιακό προσωπικό ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας της ΥΠΑ και η διετής τουλάχιστον εγγύηση καλής λειτουργίας του ανωτέρω εξοπλισμού και λογισμικού (υπηρεσία εγγύησης).

12. Η επιτροπή του διαγωνισμού, αφού αποσφράγισε τους υποβληθέντες στον διαγωνισμό από τους οικονομικούς φορείς «Β», «Α» και «Γ» φακέλους δικαιολογητικών συμμετοχής – τεχνικών προσφορών, το μεν έκρινε παραδεκτά τα δικαιολογητικά συμμετοχής όλων των ανωτέρω οικονομικών φορέων, το δε αξιολόγησε τις τεχνικές τους προσφορές. Εν συνεχεία, βαθμολόγησε τις προσφορές αυτές ως ακολούθως: 1) με συνολική (σταθμισμένη) βαθμολογία 100,24 την προσφορά της [Β], 2) με συνολική (σταθμισμένη) βαθμολογία 100,12 την προσφορά της [Α], και 3) με συνολική (σταθμισμένη) βαθμολογία 100,02 την προσφορά της [Γ]. Τα ως άνω πρακτικά (1/4.9.2017 και 2/16.11.2017) της επιτροπής του διαγωνισμού εγκρίθηκαν με τη .../27.11.2017 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών.

13. Κατόπιν διαδοχικών προδικαστικών προσφυγών και ασκήσεως ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών από τις συμμετέχουσες στο διαγωνισμό εταιρείες, όπως οι σχετικές πράξεις, αποφάσεις και διαδικασία αναλυτικώς περιγράφονται στην ήδη προσβαλλόμενη απόφαση του Τμήματος, αποκλείστηκαν της περαιτέρω διαδικασίας του διαγωνισμού οι εξής δύο εταιρείες: α) Προ του ανοίγματος των οικονομικών προσφορών, η εταιρεία [Γ], διότι το υποβληθέν, ως

δικαιολογητικό συμμετοχής στον διαγωνισμό, πιστοποιητικό του Εμπορικού Επιμελητηρίου του ... περί σύστασης και εκπροσώπησης της (βλ. άρθρο 1.2.1.1.3 της διακήρυξης) φέρει επισημείωση apostile στην ιταλική γλώσσα, η οποία δεν έχει μεταφραστεί στην ελληνική (σχ. άρθρο 92 παρ. 4 του ν. 4412/2016) καθώς και διότι στοιχεία της προσφοράς της δεν φέρουν θεώρηση του γνησίου της υπογραφής του φερόμενου ως νομίμου εκπροσώπου της, κατά παράβαση του άρθρου 1.2.1.2.3 της διακήρυξης. β) Η εταιρεία [B], η οποία, αν και ανακηρύχθηκε προσωρινή μειοδότη του διαγωνισμού (σχ. η .../9.5.2018 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών), καθώς προσέφερε συνολική τιμή 2.796.573,61 ευρώ χωρίς ΦΠΑ και λόγο συγκριτικής τιμής προς συνολική βαθμολογία 27.898,78, έναντι συνολικής τιμής 2.975.110,00 ευρώ χωρίς ΦΠΑ και λόγο συγκριτικής τιμής προς συνολική βαθμολογία 29.715,44 της δεύτερης μειοδότης [A], απορρίφθηκε η προσφορά της διότι δεν προσκόμισε, ως δικαιολογητικά κατακύρωσης, στοιχεία περί ονομαστικοποίησης των μετοχών της ολλανδικής εταιρείας «Δ», που είναι εταιρεία συγκρίσιμη με την ιδιωτική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης και βασική μέτοχος της «Ε», η οποία κατέχει το μεγαλύτερο μέρος του μετοχικού κεφαλαίου της [B] (σχ. και η .../2018 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών).

14. Με τη .../11.4.2019 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, αφού απορρίφθηκε ως απαράδεκτη η προσφορά της [B] για τη μη προσκόμιση των ανωτέρω δικαιολογητικών ονομαστικοποίησης, κλήθηκε η δεύτερη μειοδότης [A] να προσκομίσει τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά κατακύρωσης. Επίσης, η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων της πρώτης ως άνω εταιρείας κατά της σιωπηρής, αρχικώς, απόρριψης της προσφυγής της κατά της ανωτέρω υπουργικής αποφάσεως απορρίφθηκε με τη .../2019 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

15. Όπως προκύπτει από το με ημερομηνία 4.6.2019 πρακτικό, η Επιτροπή του Διαγωνισμού αποσφράγισε και αξιολόγησε τα δικαιολογητικά κατακύρωσης της ανωτέρω μοναδικής εναπομείνουσας μειοδότης εταιρείας [A], τα οποία έκρινε πλήρη και σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης. Το πρακτικό αυτό εγκρίθηκε με την .../26.8.2019 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, με την οποία κατακυρώθηκε οριστικώς στην εταιρεία αυτή το αποτέλεσμα του διαγωνισμού αντί συνολικής τιμής 2.975.110,00 ευρώ χωρίς ΦΠΑ, απορριφθείσης εν συνεχεία σχετικής προδικαστικής προσφυγής, που άσκησε η [B], με την οποία προέβαλε, μεταξύ άλλων, ότι τα δικαιολογητικά κατακύρωσης που προσκόμισε η [A] δεν είναι πλήρη και νόμιμα.

16. Ακολούθως, η αναθέτουσα αρχή υπέβαλε ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου για διενέργεια προσυμβατικού ελέγχου τα στοιχεία της ανωτέρω

διαδικασίας ανάδειξης αναδόχου και το οικείο σχέδιο σύμβασης με αντισυμβαλλόμενο την εταιρεία [Α]. Το επιληφθέν ΣΤ΄ Κλιμάκιο, με την 145/2020 πράξη, έκρινε ότι κωλύεται η υπογραφή του υποβληθέντος προς έλεγχο νομιμότητας σχεδίου σύμβασης, εντοπίζοντας τις εξής τρεις πλημμέλειες: α) Είναι μη νόμιμη η απόφαση κατακύρωσης των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού στην [Α], δοθέντος ότι ουδεμία αιτιολογία περιλαμβάνει για τους λόγους που η αναθέτουσα αρχή δεν θεώρησε, κατόπιν εκτίμησης των δεδομένων της συγκεκριμένης περίπτωσης, ότι η έκπτωση της ως άνω μειοδότης εταιρείας, με την .../19.2.2019 απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, από τις αντίστοιχες συμφωνίες-πλαίσιο, λόγω της μη υποβολής εκ μέρους της οικονομικών προσφορών στους αντίστοιχους διαγωνισμούς για τη σύναψη των σχετικών εκτελεστικών συμβάσεων, δεν συνιστά σοβαρή ή/και επαναλαμβανόμενη παράβαση, στο πλαίσιο εκτέλεσης προηγούμενης δημόσιας σύμβασης (σχ. άρθρο 73 παρ. 4 περ. στ΄ του ν. 4412/2016). β) Μη νομίμως, στο πρακτικό αξιολόγησης και βαθμολόγησης των τεχνικών προσφορών των διαγωνιζόμενων, καθώς και στην απόφαση που το ενέκρινε, η αναθέτουσα αρχή δεν αιτιολογεί ειδικά, έστω με συνοπτικό τρόπο, τη δοθείσα στους διαγωνιζόμενους βαθμολογία στα επιμέρους προαναφερόμενα κριτήρια της διακήρυξης, κατόπιν εξειδίκευσής της με αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία και κατ' ιδίαν χαρακτηριστικά των οικείων τεχνικών προσφορών και ανάδειξης, συνακόλουθα, των σημείων συγκριτικής υπεροχής ή υστέρησης εκάστης, τα οποία ανταποκρίνονται στα ως άνω κριτήρια και ελήφθησαν υπόψη κατά τη βαθμολόγηση, και γ) Μη νομίμως στη διακήρυξη του ελεγχόμενου διαγωνισμού δεν προσδιορίζονται, έστω κατά προσέγγιση, οι ζητούμενες ποσότητες και οι προϋπολογιζόμενες τιμές των επιμέρους κατηγοριών των προς προμήθεια ειδών.

17. Το VI Τμήμα, επιλαμβανόμενο κατόπιν άσκησης αίτησης ανάκλησης από το Ελληνικό Δημόσιο διά της αρμόδιας Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας επικύρωσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τις ανωτέρω κρίσεις του ΣΤ΄ Κλιμακίου και έκρινε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης ως εκ της συνδρομής των τριών πλημμελειών που είχε διαγνώσει το Κλιμάκιο (σκέψη 16).

Ως προς την πρώτη πλημμέλεια:

18. Με τις διατάξεις του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 καθιερώνονται οι υποχρεωτικοί και δυνητικοί λόγοι αποκλεισμού ενός οικονομικού φορέα από τη συμμετοχή του στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων. Στους μεν υποχρεωτικούς λόγους αρκεί η διαπίστωση της πράξης ή κατάστασης που ο νομοθέτης έχει αναγάγει σε παράβαση (συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, δωροδοκία, απάτη κ.ά.), στους δε δυνητικούς,

επαφίεται στις αναθέτουσες αρχές ("μπορούν" - παράγρ. 4 του ανωτέρω άρθρου) να κρίνουν αν ένας οικονομικός φορέας πρέπει να αποκλεισθεί της περαιτέρω διαδικασίας. Είναι ευνόητον ότι η απόφαση περί αποκλεισμού, ως κύρωση, πρέπει αφενός μεν να ανταποκρίνεται στην αρχή της αναλογικότητας, υπό την έννοια ότι ήταν το κατάλληλο και αναγκαίο μέτρο για την εκπλήρωση του επιδιωκόμενου δημόσιου σκοπού, αφετέρου δε να είναι πλήρως αιτιολογημένη, λαμβανομένου επιπροσθέτως υπόψη ότι τόσο το ενωσιακό όσο και το εθνικό δίκαιο, δια της ενσωμάτωσης των σχετικών Οδηγιών, ευνοεί, - στο πλαίσιο της αναπτύξεως του μεγαλύτερου κατά το δυνατόν ανταγωνισμού -, την παραμονή των οικονομικών φορέων στις διαδικασίες των δημόσιων διαγωνισμών, και όχι τον αποκλεισμό τους για όλως τυπικούς ή μη ουσιώδεις για την έκβαση της διαγωνιστικής διαδικασίας λόγους. Επιπροσθέτως, εάν φέρεται ότι συντρέχει δυνητικός λόγος αποκλεισμού, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να καλέσει τον οικονομικό φορέα να προσκομίσει στοιχεία περί της φερεγγυότητάς του και της ικανότητάς του να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύμβασης, ενώ μόνο στην βαρύτερη περίπτωση, κατά την οποία ο οικονομικός φορέας "τελεί υπό πτώχευση ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης" η αναθέτουσα αρχή δύναται μεν να του αναθέσει τη σύμβαση, πλην οφείλει να "αποδείξει", ήτοι να αιτιολογήσει δια της επικλήσεως και παραθέσεως συγκεκριμένων στοιχείων, "ότι ο εν λόγω φορέας είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση" (παράγραφος 5 του ανωτέρω άρθρου).

19. Κατά την κρατήσασα γνώμη, από τη γραμματική και τελεολογική ερμηνεία των ως άνω διατάξεων συνάγεται ότι χρήζει, καταρχήν, αιτιολογίας η απόφαση περί αποκλεισμού, ενώ η τυχόν, έστω και σιωπηρή, κρίση της αναθέτουσας αρχής ότι ο οικονομικός φορέας μπορεί να παραμένει στη διαδικασία του διαγωνισμού δύναται να προκύπτει και από τα στοιχεία του φακέλου. Μεταξύ, τέλος, των δυνητικών λόγων αποκλεισμού συγκαταλέγεται και η περίπτωση κατά την οποία ένας οικονομικός φορέας έχει επιδείξει "σοβαρή ή επαναλαμβανομένη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιώδους απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης δημόσιας σύμβασης" με αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία της.

20. Μειοψήφησαν η Αντιπρόεδρος Μαρία Αθανασοπούλου και οι Σύμβουλοι Ασημίνα Σακελλαρίου και Νικολέτα Ρένεση, οι οποίες διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη: Υπό το πρίσμα της αρχής της χρηστής διαχείρισης που διέπει τη διαδικασία δημοπράτησης των δημόσιων συμβάσεων (άρθρ. 18 παρ. 1 ν. 4412/2016) και προκειμένου να διαφυλάσσεται το δημόσιο συμφέρον και να διασφαλίζεται ο ανόθευτος και υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των οικονομικών φορέων σε συνδυασμό και με

την τήρηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, οι αναθέτουσες αρχές, στην περίπτωση συνδρομής στο πρόσωπο διαγωνιζόμενου λόγων που - αφηρημένα - ενδέχεται να δημιουργήσουν αμφιβολίες ως προς την αξιοπιστία του ή τη σοβαρότητα δέσμευσής του για την υλοποίηση του αντικειμένου της δημοπράτησης, όπως εν προκειμένω η κήρυξη διαγωνιζόμενου έκπτωτου από διαδικασίες άλλων δημόσιων συμβάσεων, οφείλουν να διατυπώνουν ρητά ουσιαστικές εκτιμήσεις ως προς την σοβαρότητα της προηγούμενης παράβασης και της επιρροής που αυτή ασκεί στην περαιτέρω συμμετοχή του υποψηφίου στη διαδικασία ανάθεσης. Παρέπεται ότι τυχόν έλλειψη των εκτιμήσεων αυτών, δεν αναπληρώνεται από τα στοιχεία του φακέλου, τα οποία δύνανται να συμπληρώνουν μόνο την ήδη υπάρχουσα, έστω και συνοπτική, σχετική κρίση της αρμόδιας Επιτροπής και της αναθέτουσας αρχής. Τούτο δε, ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω αξιολόγηση τελικά καταλήξει στον αποκλεισμό του διαγωνιζόμενου από τη συγκεκριμένη διαδικασία ή εάν έχει ως αποτέλεσμα την αποδοχή του στη διαδικασία και την αξιολόγηση της οικονομικής του προσφοράς, δοθέντος ότι η αιτιολογία αυτή δεν συνιστά μόνο στοιχείο της νομιμότητας της χρηστής συναλλακτικής δραστηριότητας του δημόσιου φορέα, ώστε να επιβάλλεται η διατύπωσή της μόνο στην περίπτωση αποκλεισμού του υποψηφίου από τη διαδικασία ανάθεσης. Από δημοσιονομική άποψη, άπτεται και της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας της διενεργούμενης δαπάνης ως στοιχείο της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημοσίου χρήματος και για τον λόγο αυτό, που είναι λόγος δημοσίου συμφέροντος, πρέπει να είναι ευχερής η εξέταση από το Ελεγκτικό Συνέδριο των εξατομικευμένων αξιολογήσεων της αναθέτουσας αρχής αναφορικά με τον συγκεκριμένο οικονομικό φορέα όταν επιλαμβάνεται της συγκεκριμένης συμβατικής διαδικασίας στο πλαίσιο του προσυμβατικού ελέγχου.

21. Στην υπό κρίση υπόθεση, η ήδη προσφεύγουσα εταιρεία κηρύχθηκε, το έτος 2019, έκπτωτη από σύμβαση-πλαίσιο που είχε συνάψει με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, διότι δεν ανταποκρίθηκε, δια της υποβολής οικονομικής προσφοράς, στους οικείους διαγωνισμούς για τη σύναψη των σχετικών εκτελεστικών συμβάσεων. Εν όψει αυτού, με την ήδη προσβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι η αναθέτουσα αρχή όφειλε να προβεί σε αυτοτελή αξιολόγηση της ακεραιότητας και αξιοπιστίας της ως άνω εταιρείας και να αιτιολογήσει τη σχετική κρίση της περί παραμονής αυτής στη διαδικασία του διαγωνισμού.

22. Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: α) κατά της απόφασης του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη περί εκπτώσεως της ανωτέρω εταιρείας από τη σύμβαση-πλαίσιο, έχει ασκηθεί η από 22.4.2019 προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, χωρίς να έχει εισέτι

εκδοθεί σχετική δικαστική απόφαση, β) παρά τον ως άνω αποκλεισμό, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη έχει συνάψει έκτοτε έξι συμβάσεις με την ήδη προσφεύγουσα εταιρεία (προσκομίζονται σχετικά αντίγραφα των συμβάσεων), γ) στην.../24-6-2019 απόφαση του Υπουργού Μεταφορών και Υποδομών, με την οποία απορρίφθηκε σχετική προδικαστική προσφυγή της [B], παρατίθενται οι λόγοι για τους οποίους η αναθέτουσα αρχή έκρινε ότι η [A] δεν τυγχάνει αποκλειστέα της περαιτέρω διαγωνιστικής διαδικασίας και δ) το δικάσαν VI Τμήμα, με την 645/2020 απόφαση, σε διαγωνισμό με αναθέτουσα αρχή το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, εξεταζομένης της εκπτώσεως της ανωτέρω εταιρείας [A] με την ως άνω απόφαση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, έκρινε ότι νομίμως η αναθέτουσα αρχή (ΕΜΠ) δεν την απέκλεισε από την περαιτέρω διαδικασία του διαγωνισμού, καθόσον "η κρίση της Επιτροπής του Διαγωνισμού ότι η έκπτωση της εταιρείας από τις ανωτέρω συμφωνίες-πλαίσιο δεν συνιστά σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια, (...) παρίσταται προσηκόντως αιτιολογημένη (...)".

23. Κατ' ακολουθίαν των παρατεθειμένων στις σκέψεις 18 έως και 22 της παρούσης, εσφαλμένως, κατά την κρατήσασα γνώμη, το δικάσαν Τμήμα, με την ήδη προσβαλλόμενη απόφαση, έκρινε ότι η αναθέτουσα αρχή όφειλε να παραθέσει ειδική αιτιολογία για τους λόγους που δεν προχώρησε στον αποκλεισμό της ήδη προσφεύγουσας εταιρείας από την περαιτέρω διαδικασία του διαγωνισμού, καθόσον, κατά τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του ενωσιακού και εθνικού δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων, όπως ως άνω αναπτύσσεται, ειδική αιτιολόγηση απαιτείται για τον αποκλεισμό μιας εταιρείας, ενώ η κρίση περί μη αποκλεισμού αρκεί να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου. Στην προκειμένη δε περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν σαφώς οι λόγοι για τους οποίους η κατά διακριτική ευχέρεια δρώσα διοίκηση δεν προχώρησε στον αποκλεισμό της ανωτέρω εταιρείας, ενώ το ίδιο το Τμήμα, με προηγούμενη απόφασή του, είχε δεχθεί την κρίση της διοίκησης ότι η καταλογιζόμενη πλημμέλεια δεν είναι σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη και δεν πλήττει την αξιοπιστία και φερεγγυότητα της εταιρείας. Συνακολούθως, ο προβαλλόμενος από την προσφεύγουσα σχετικός λόγος είναι βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός.

24. Κατά τη γνώμη όμως, της Αντιπροέδρου Μαρίας Αθανασοπούλου και των Συμβούλων Ασημίνας Σακελλαρίου και Νικολέτας Ρένεση, το Τμήμα ορθώς έκρινε πως εν προκειμένω εμφυλοχώρησε ουσιώδους πλημμέλεια στη διαδικασία ανάθεσης του ελεγχόμενου διαγωνισμού, καθόσον κατά παράβαση της αρχής της διαφάνειας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης δεν αποτυπώθηκαν ρητά από την αναθέτουσα αρχή οι επιμέρους παράμετροι της κρίσης της ως προς τη μη σημασία της

συναλλακτικής συμπεριφοράς που επέδειξε η υποψήφια ανάδοχος σε άλλες διαγωνιστικές διαδικασίες και η μη υποβολή προσφοράς σε αυτές, σε σχέση με τη σοβαρότητα των προθέσεων της συγκεκριμένης συμμετέχουσας - και εν τέλει την αξιοπιστία της δέσμευσής της - να υλοποιήσει το αντικείμενο του ελεγχόμενου διαγωνισμού. Τούτο δε ανεξάρτητα από το εάν έχουν εν τω μεταξύ ανατεθεί άλλες δημόσιες συμβάσεις στη συγκεκριμένη συμμετέχουσα ή στο πλαίσιο άλλων δημόσιων δημοπρατήσεων η συγκεκριμένη συμπεριφορά κρίθηκε ως μη βαρύνουσα ως προς την αξιοπιστία και φερεγγυότητα της εταιρείας, δοθέντος ότι κάθε διαδικασία ανάθεσης είναι αυτοτελής και έχει διακριτά ποιοτικά χαρακτηριστικά ως προς τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής, όπως και κάθε διενεργούμενος από το αρμόδιο Κλιμάκιο του Δικαστηρίου σχετικός προσυμβατικός έλεγχος. Συνακόλουθα και η 645/2020 απόφαση του VI Τμήματος του Δικαστηρίου τούτου ως προς την αξιοπιστία και τη φερεγγυότητα της προσφεύγουσας, αφενός στηρίχθηκε στην ειδική κρίση της αρμόδιας Επιτροπής ως προς αυτήν, η οποία εν προκειμένω ελλείπει και αφετέρου τα δεκτά γενόμενα με την ως άνω απόφαση αφορούν αποκλειστικά και μόνο στην εκεί ελεγχθείσα διαγωνιστική διαδικασία.

Ως προς τη δεύτερη πλημμέλεια:

25. Ο ν. 4412/2016 ορίζει στο άρθρο 86, όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με το άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 4608/2019 (φ. 66/25.4.2019 Α'), τα εξής: «1. (...) οι αναθέτουσες αρχές βασίζονται στην ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων στην πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (...) 2. Η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά κατά την κρίση της αναθέτουσας αρχής προσδιορίζεται βάσει της τιμής ή του κόστους, με χρήση προσέγγισης κόστους – αποτελεσματικότητας, όπως της κοστολόγησης του κύκλου ζωής, σύμφωνα με το άρθρο 87, και μπορεί να περιλαμβάνει τη βέλτιστη σχέση ποιότητας – τιμής, η οποία εκτιμάται βάσει κριτηρίων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, ποιοτικών, περιβαλλοντικών ή/και κοινωνικών πτυχών που συνδέονται με το αντικείμενο της συγκεκριμένης δημόσιας σύμβασης (...) 11. (...) Κάθε κριτήριο αξιολόγησης βαθμολογείται αυτόνομα με βάση τα στοιχεία της προσφοράς. Η βαθμολόγηση πρέπει να είναι πλήρως και ειδικά αιτιολογημένη και να περιλαμβάνει υποχρεωτικά, εκτός από τη βαθμολογία, και την λεκτική διατύπωση της κρίσης ανά κριτήριο (...). 12. (...). 13. Στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, η βαθμολογία κάθε κριτηρίου αξιολόγησης κυμαίνεται από 100 έως 120 βαθμούς. Η βαθμολογία είναι 100 βαθμοί για τις περιπτώσεις που ικανοποιούνται ακριβώς όλοι οι όροι των τεχνικών προδιαγραφών. Η βαθμολογία αυτή αυξάνεται έως 120 βαθμούς όταν

υπερκαλύπτονται οι τεχνικές προδιαγραφές. Η συνολική βαθμολογία όπως προκύπτει από τον τύπο της παραγράφου 11 κυμαίνεται από 100 έως 120 βαθμούς. Όταν η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά δεν προσδιορίζεται αποκλειστικά βάσει της τιμής και οι οικονομικοί φορείς έχουν υποχρέωση υποβολής οικονομικών προσφορών τότε πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά είναι εκείνη που παρουσιάζει το μικρότερο λόγο της συγκριτικής τιμής της προσφοράς προς τη βαθμολογία της. Συγκριτική τιμή προσφοράς είναι η τιμή που υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη την τιμή της προσφοράς και, εφόσον προβλέπεται από τη διακήρυξη, το κόστος. Η αναθέτουσα αρχή καθορίζει με σαφήνεια στη διακήρυξη τον ακριβή τρόπο υπολογισμού της συγκριτικής τιμής προσφοράς (π.χ. με μαθηματικό τύπο). (...)).

26. Συναφώς, στην υπ' αριθ. 12/2017 διακήρυξη του οικείου διαγωνισμού περιλαμβάνονται όμοιες με τις ως άνω ρυθμίσεις, οριζόμενου, μεταξύ άλλων (βλ. Παράρτημα Γ' «Αξιολόγηση Προσφορών ...») ότι: «Η βαθμολογία κάθε κριτηρίου αξιολόγησης κυμαίνεται από 100 έως 120 βαθμούς. Η βαθμολογία είναι 100 βαθμοί για τις περιπτώσεις που ικανοποιούνται ακριβώς όλοι οι όροι των τεχνικών προδιαγραφών. Η βαθμολογία αυτή αυξάνεται έως 120 βαθμούς όταν υπερκαλύπτονται οι τεχνικές προδιαγραφές. Η συνολική βαθμολογία όπως προκύπτει από τον προαναφερόμενο τύπο κυμαίνεται από 100 έως 120 βαθμούς. Κατά τα λοιπά ισχύουν τα αναφερόμενα στο άρθρ. 86 του Ν. 4412/2016». Εν συνεχεία δε παρατίθενται οι τεχνικές προδιαγραφές των προς προμήθεια ειδών, τα κριτήρια αξιολόγησης καθώς και οι συντελεστές βαρύτητας των κριτηρίων (Παράρτημα Ε').

27. Από τις ρυθμίσεις που παρατέθηκαν στις δύο προηγούμενες σκέψεις, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, συνάγεται ότι στην περίπτωση που προβλέπεται στάδιο βαθμολόγησης της τεχνικής προσφοράς των συμμετεχόντων στον διαγωνισμό οικονομικών φορέων, πρέπει αφενός μεν τα κριτήρια βαθμολόγησης να καθορίζονται στη συγγραφή υποχρεώσεων ή στην προκήρυξη του διαγωνισμού εκ των προτέρων και με σαφήνεια, ώστε όλοι οι διαγωνιζόμενοι να μπορούν να τα ερμηνεύουν κατά τον ίδιο τρόπο, αφετέρου δε πρέπει, κατά το στάδιο της αξιολόγησης και βαθμολόγησης των τεχνικών προσφορών, να αιτιολογείται από την αναθέτουσα αρχή με σαφή, ειδικό και εμπεριστατωμένο τρόπο η δοθείσα βαθμολογία, δια της παραθέσεως στο οικείο πρακτικό των συγκεκριμένων τεχνικών στοιχείων που ελήφθησαν υπόψη, αυτοτελώς και συγκριτικά, κατ' εκτίμηση των τεθέντων από τον νόμο και τη διακήρυξη κριτηρίων, ώστε να μην καταλείπεται αμφιβολία ως προς την ορθότητα της συγκεκριμένης κρίσης και να καθίσταται εφικτός, τόσο ο έλεγχος της νομιμότητας αυτής από το

Ελεγκτικό Συνέδριο όσο και η ενάσκηση του δικαιώματος υποβολής αντιρρήσεων των λοιπών συμμετεχόντων στη συγκεκριμένη διαγωνιστική διαδικασία. Ειδικότερα, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να αιτιολογεί στο οικείο πρακτικό, έστω συνοπτικά, τη δοθείσα στους διαγωνιζόμενους βαθμολογία στα επιμέρους κριτήρια της διακήρυξης, με αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία και κατ' ιδίαν χαρακτηριστικά των τεχνικών τους προσφορών, ώστε να αναδειχθούν τα σημεία συγκριτικής υπεροχής ή υστέρησης εκάστης. Η απλή παράθεση μόνο βαθμών στα παραπάνω κριτήρια δεν συνιστά ειδική κρίση ούτε αρκεί για την αιτιολόγηση της αξιολόγησης των προσφορών, θα παρεχόριτο δε στα αξιολογούντα όργανα διακριτική ευχέρεια ασύμβατη με τις ως άνω θεμελιώδεις αρχές, δημιουργώντας ευρύτατα περιθώρια αυθαιρεσίας και στερώνοντας από τα ελεγκτικά όργανα τη δυνατότητα επαλήθευσης της ορθότητας εφαρμογής των κριτήριων βαθμολόγησης.

28. Η συνοπτική αιτιολόγηση της βαθμολόγησης απαιτείται, του νόμου μη διακρίνοντος, τόσο στην περίπτωση υποβολής μιας και μόνο τεχνικής προσφοράς, όσο και στην περίπτωση κατά την οποία τεχνική προσφορά βαθμολογείται ως προς κάθε επιμέρους κριτήριο με βαθμό 100, το οποίο υποδηλώνει ότι αυτή τελεί σε συμφωνία με τις οριζόμενες τεχνικές προδιαγραφές. Τούτο δε είναι αναγκαίο προκειμένου να μπορεί να επαληθευθεί, κατά τον διενεργούμενο από το Ελεγκτικό Συνέδριο προσυμβατικό έλεγχο, αν η κατατεθείσα τεχνική προσφορά, που λαμβάνει βαθμολογία τουλάχιστον 100, καλύπτει πράγματι τις ελάχιστες τεχνικές απαιτήσεις της διακήρυξης, χωρίς αποκλίσεις από τα προβλεπόμενα σε αυτή (βλ. ΕλΣ VI Τμ. 713, 645/2020, 1875, 1874, 1764, 734/2019, 1595/2018, 261/2017, πρβλ. Τμ. Μείζ. - Επτ. Σύνθ. 540, 1647/2020).

29. Κατά την ειδικότερη γνώμη του Συμβούλου Δημητρίου Πέππα το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο επιβάλλει την αιτιολόγηση της βαθμολόγησης κάθε τεχνικής προσφοράς, ώστε να διασφαλίζεται ο έλεγχος τήρησης των αρχών της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης που επιβάλλουν τη συγκριτική αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών των συμμετεχόντων στους δημόσιους διαγωνισμούς. Ειδικά στην περίπτωση που η αρμόδια Επιτροπή Διαγωνισμού θέτει βαθμό 100 σε κάποιο επιμέρους κριτήριο αξιολόγησης, η ανάγκη περαιτέρω αιτιολόγησης της βαθμολογίας αυτής, ως προς την πλήρωση των τεχνικών απαιτήσεων που έχουν τεθεί από τη διακήρυξη, εξαρτάται από το γεγονός αν οι απαιτήσεις αυτές αφορούν σε τεχνικές προδιαγραφές που μπορούν να οριστούν εκ των προτέρων ως συγκεκριμένο είδος ή υλικό που διατίθεται ήδη στην αγορά. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση που οι τεχνικές προδιαγραφές περιγράφουν μόνο το τελικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα εις τρόπον ώστε να καταλείπεται στους προσφέροντες ευχέρεια διαμόρφωσης της τεχνικής τους προσφοράς, λόγω

της ύπαρξης περισσότερων τεχνικών λύσεων ή πολυπλοκότητας και πρωτοτυπίας του τεχνικού αντικειμένου, τότε επιβάλλεται η πλήρης αιτιολόγηση της βαθμολογίας ακόμα και αν έχει τεθεί βαθμός 100.

30. Κατά τη γνώμη των Αντιπροέδρων Σωτηρίας Ντούνη και Ασημίνας Σαντοριναίου και των Συμβούλων Κωνσταντίνας Ζώη, Δέσποινας Καββαδία - Κωνσταντάρα, Θεολογίας Γναρδέλλη, Δημητρίου Τσακανίκα, Κωνσταντίνου Παραθύρα, Αργυρώς Μαυρομμάτη, Ευαγγελίας Σεραφή, Κωνσταντίνου Κρέπη, Ειρήνης Κατσικέρη, Νεκταρίας Δουλιανάκη και Γρηγορίου Βαλληνδρά, τόσο από το γράμμα όσο και από το πνεύμα των διατάξεων του άρθρου 86 του ν. 4412/2016 (βλ. και την αιτιολογική έκθεση του νόμου) και της οικείας διακήρυξης συνάγεται ότι σε περίπτωση που σύμβαση προμήθειας ανατίθεται με κριτήριο την πλέον συμφέρουσα προσφορά βάσει βέλτιστης σχέσης ποιότητας – τιμής, η βαθμολόγηση της τεχνικής προσφοράς ανά επιμέρους κριτήριο ανάθεσης, με παράλληλη διατύπωση λεκτικής αιτιολόγησης της ληφθείσας αριθμητικής βαθμολογίας, εξυπηρετεί τον σκοπό διασφάλισης της αντικειμενικής σύγκρισης της σχετικής αξίας των προσφορών, ώστε να αναδεικνύεται, σε συνθήκες πραγματικού ανταγωνισμού, διαφάνειας και τήρησης του ίσου μέτρου κρίσης, η προσφορά που παρουσιάζει την καλύτερη αναλογία τιμής και ποιότητας. Εντούτοις, οι αρχές της διαφάνειας και του ίσου μέτρου κρίσης δεν τίθενται σε περίπτωση κατά την οποία δεν αιτιολογείται ειδικότερα η βαθμολόγηση ενός κριτηρίου με βαθμό 100. Τούτο διότι η βαθμολογία αυτή έχει την έννοια, κατά την ανέλεγκτη τεχνική κρίση του αρμόδιου οργάνου, ότι οι τεχνικές προσφορές καλύπτουν πλήρως τις απαιτήσεις της διακήρυξης, χωρίς να τίθεται περαιτέρω ζήτημα συγκριτικής μεταξύ τους αξιολόγησης. Σε κάθε δε περίπτωση, η βαθμολόγηση και η συνακόλουθη, κατόπιν αυτής, κατάταξη προϋποθέτει περισσότερους διαγωνιζόμενους. Αντιθέτως, σε περίπτωση διαγωνισμού που υπάρχει μοναδικός προσφέρων φορέας ή απομένει ένας οικονομικός φορέας λόγω αποκλεισμού των λοιπών σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας ανάθεσης, δεν τίθεται ζήτημα αξιολόγησης και κατάταξης των τεχνικών προσφορών. Επομένως, η βαθμολόγηση εκάστου των κριτηρίων αξιολόγησης παρίσταται αλυσιτελής, αφού αυτή υπηρετεί αποκλειστικά την ανάδειξη της τεχνικά καλλίτερης μεταξύ περισσοτέρων τεχνικής προσφοράς, για να ακολουθήσει, μετά το άνοιγμα των οικονομικών προσφορών, η ανάδειξη της προσφοράς που έχει τη βέλτιστη σχέση ποιότητας – τιμής, με την εφαρμογή του προβλεπόμενου μαθηματικού τύπου. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση του μοναδικού διαγωνιζόμενου οικονομικού φορέα, αρκεί η αρμόδια Επιτροπή Αξιολόγησης να αξιολογήσει την τεχνική προσφορά του ως τεχνικά αποδεκτή με παράθεση συνοπτικής αιτιολογίας περί της πλήρωσης των απαιτήσεων που τέθηκαν από τη σχετική μελέτη και τη διακήρυξη για την προμήθεια του προϊόντος

χωρίς να απαιτείται η βαθμολόγηση των επιμέρους κριτηρίων αξιολόγησης, τα οποία δεν διαφοροποιούνται από τις ως άνω απαιτήσεις, καθόσον στα κριτήρια αξιολόγησης ομαδοποιούνται οι απαιτήσεις αυτές. Σε περίπτωση δε που η Επιτροπή προχωρήσει σε βαθμολόγηση, τυχόν πλημμέλειες αυτής, όπως η έλλειψη λεκτικής διατύπωσης της κρίσης της ανά κριτήριο αξιολόγησης, δεν δύναται να πλήξει το κύρος της διαγωνιστικής διαδικασίας. Εξάλλου, η ως άνω κρίση της Επιτροπής Αξιολόγησης περί της τεχνικά αποδεκτής προσφοράς, θα αντιστοιχούσε στον Πίνακα Βαθμολόγησης με τη βάση των 100 βαθμών, η οποία θα ήταν αρκετή για τη συνέχιση της διαγωνιστικής διαδικασίας με αξιολόγηση της οικονομικής προσφοράς της μοναδικής συμμετέχουσας, αφού, ελλείψει ανταγωνισμού, το στοιχείο της υπερκάλυψης των απαιτήσεων που τέθηκαν από την αναθέτουσα αρχή με τη σχετική μελέτη και τη διακήρυξη και το οποίο θα οδηγούσε σε βαθμολογία άνω του 100, είναι αδιάφορο.

31. Κατά την εκδίκαση της ως άνω αίτησης ανάκλησης, προσκομίσθηκαν αναλυτικοί πίνακες βαθμολόγησης των τεχνικών προσφορών των τριών διαγωνιζόμενων εταιρειών. Στους εν λόγω πίνακες καταγράφεται λεπτομερώς η αξιολόγηση των προσφορών τους από την Επιτροπή Διαγωνισμού και εμφανίζεται η βαθμολόγηση, ανά τεχνική απαίτηση, με λεκτική αιτιολόγηση σε κάποια σημεία. Πλην, κατά την κρίση του VI Τμήματος, η ως άνω αξιολόγηση και βαθμολόγηση δεν αρκούν για την πληρότητα της αιτιολογίας, καθόσον οι προσκομισθέντες πίνακες, στην πλειονότητα των περιπτώσεων που τα επιμέρους κριτήρια βαθμολογήθηκαν με βαθμό 100, δεν περιλαμβάνουν την απαιτούμενη λεκτική αιτιολόγηση της βαθμολογίας. Αντιθέτως, η τεθείσα βαθμολογία περιέχει μόνο τη φράση «ΝΑΙ η απαίτηση ικανοποιείται επιτυχώς», ενώ επιπλέον με τη βαθμολόγηση που δόθηκε δεν αναδεικνύονται τα σημεία συγκριτικής υπεροχής ή υστέρησης κάθε τεχνικής προσφοράς σε σχέση με τις υπόλοιπες. Οι ελλείψεις αυτές παρίστανται, κατά την κρίση του Τμήματος, ουσιώδεις και καθιστούν πλημμελή τη διαδικασία αξιολόγησης και βαθμολόγησης των προσφορών.

32. Ως προς το ανωτέρω ζήτημα της βαθμολόγησης των τεχνικών προσφορών των συμμετεχόντων, με την υπό κρίση προσφυγή προβάλλεται ότι από τους προσκομισθέντες πίνακες διαπιστώνεται λεκτική αιτιολόγηση της βαθμολογίας 100 συνιστάμενη στη φράση «ΝΑΙ η απαίτηση ικανοποιείται επιτυχώς». Επομένως, υφίσταται η ενδεδαιγμένη λεκτική αιτιολογία της βαθμολογίας, με την οποία υποδηλώνεται η ακριβής πλήρωση εκ μέρους του προσφέροντος των προβλεπόμενων τεχνικών προδιαγραφών. Προβάλλεται, επίσης, ότι από τους πίνακες αυτούς προκύπτει ότι όλες οι προσφορές αξιολογήθηκαν εξαντλητικά από την Επιτροπή Διαγωνισμού, όπως προκύπτει άλλωστε και από το γεγονός ότι η

βαθμολογία εκάστης προσφοράς αυξάνεται στις περιπτώσεις που υπερκαλύπτονται οι απαιτήσεις των τεχνικών προδιαγραφών με παράθεση επαρκούς αιτιολόγησης. Παρατηρείται δε ότι οι υποβληθείσες τεχνικές προσφορές βαθμολογήθηκαν στη συντριπτική πλειονότητα των σχετικών κριτηρίων με βαθμό 100, στα δε υπόλοιπα κριτήρια η μέγιστη βαθμολογία που δόθηκε πέραν του 100 άγγιξε μόλις το βαθμό 102,50, γεγονός που σημαίνει ότι δεν υπήρξε εν προκειμένω ουσιώδης βαθμολογική απόκλιση μεταξύ των προσφορών που να επιβάλει εκτεταμένη αιτιολόγηση. Τέλος, προβάλλεται ότι η βαθμολόγηση της τεχνικής προσφοράς κατά κριτήριο ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια των αρμοδίων διοικητικών οργάνων ως τεχνική κρίση και δεν απαιτεί περαιτέρω λεκτική διατύπωση, δοθέντος ότι τη λεκτική διατύπωση της αιτιολογίας την παρέχει ο ίδιος ο νόμος και η διακήρυξη.

33. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι στο πρακτικό αξιολόγησης και βαθμολόγησης των τεχνικών προσφορών των διαγωνιζόμενων καθώς και στην ανωτέρω απόφαση που το ενέκρινε, τα όργανα της αναθέτουσας αρχής δεν αιτιολογούν ειδικά, έστω και συνοπτικά, τη δοθείσα στους διαγωνιζόμενους βαθμολογία στα επιμέρους προαναφερόμενα κριτήρια της διακήρυξης. Ειδικότερα, δοθέντος ότι στο διαγωνισμό μετείχαν τρεις υποψήφιοι, η τήρηση της αρχής της διαφάνειας απαιτούσε η τεθείσα βαθμολογία, στα σημεία όπου παρουσίαζε διαφοροποίηση μεταξύ των υποψηφίων, να εξειδικεύεται με παραπομπή σε συγκεκριμένα στοιχεία και κατ' ιδίαν χαρακτηριστικά των οικείων τεχνικών προσφορών, ώστε να αναδεικνύονται τα σημεία συγκριτικής υπεροχής ή υστέρησης εκάστου, τα οποία ελήφθησαν υπόψη κατά τη βαθμολόγηση των προσφορών. Αβασίμως δε διατυπώνεται στο από 25.2.2020 πρακτικό της επιτροπής του διαγωνισμού, που εκδόθηκε σε εκτέλεση της 41/2020 αναβλητικής πράξης του Κλιμακίου και προβάλλεται με την υπό κρίση προσφυγή, ότι αρκούσε η ανωτέρω βαθμολόγηση της επιτροπής με τον ελάχιστο βαθμό 100 στις περιπτώσεις κριτηρίων που ικανοποιούνται οι σχετικοί όροι των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης και με αυξημένο βαθμό στις περιπτώσεις κριτηρίων που υπερκαλύπτονται οι απαιτήσεις των σχετικών τεχνικών προδιαγραφών. Και τούτο διότι, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις σκέψεις 26 και 27, η ανωτέρω απλή αριθμητική παράθεση μόνο βαθμών στα παραπάνω κριτήρια δεν συνιστά ειδική κρίση ούτε αρκεί για την αιτιολόγηση της αξιολόγησης των επίμαχων τεχνικών προσφορών, καθόσον άνευ αναλυτικής λεκτικής αποτύπωσης αυτής, έστω και συνοπτικά, δυσχεραίνεται ο κατά τα ανωτέρω έλεγχος του αιτιολογημένου της σχετικής κρίσης. Άλλωστε, η ανωτέρω ειδική βαθμολόγηση, συνοδευόμενη από έστω συνοπτική αιτιολόγηση, ήταν απαραίτητη και στις περιπτώσεις βαθμολόγησης των τεχνικών προσφορών ως προς επιμέρους κριτήρια με βαθμό 100, το οποίο υποδηλώνει ότι αυτές καλύπτουν ακριβώς τις

αντίστοιχες τεχνικές προδιαγραφές. Τούτο δε διότι, και στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να καθίσταται επαληθεύσιμο ότι το κάθε επιμέρους κριτήριο καλύπτει πράγματι τις αντίστοιχες απαιτήσεις της διακήρυξης, χωρίς να παρουσιάζονται αποκλίσεις από τα σχετικώς προβλεφθέντα σ' αυτή, με σκοπό, προεχόντως, τη δυνατότητα σύγκρισης της τεχνικής προσφοράς του υποψήφιου αναδόχου με τις αντίστοιχες απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής. Εν προκειμένω δε, η ανάγκη να παρασχεθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο η δυνατότητα επαλήθευσης της συμβατότητας της τεχνικής προσφοράς της ανακηρυχθείσας αναδόχου και ήδη προσφεύγουσας με τις τεχνικές απαιτήσεις του Παραρτήματος Ε' της διακήρυξης καθίσταται εντονότερη, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι με την προδικαστική προσφυγή της εταιρείας [B] αμφισβητήθηκε με συγκεκριμένα στοιχεία η εκπλήρωση σειράς τεχνικών απαιτήσεων της προσφοράς της [A], χωρίς η αναθέτουσα αρχή να απαντήσει με συγκεκριμένα στοιχεία επί των αιτιάσεων αυτών.

34. Το Δικαστήριο σημειώνει, επίσης, ότι σχετική αιτιολόγηση επί της συμβατότητας των συγκεκριμένων σημείων της τεχνικής προσφοράς της προσφεύγουσας προς τις απαιτήσεις της διακήρυξης δεν περιλαμβάνεται ούτε στους αναλυτικούς πίνακες βαθμολόγησης των τεχνικών προσφορών των τριών (3) διαγωνιζόμενων εταιρειών, οι οποίοι προσκομίσθηκαν από την ΥΠΑ ενώπιον του VI Τμήματος. Όπως δε ορθώς αποφάνθηκε το Τμήμα με την προσβαλλόμενη απόφαση, από την επισκόπηση των πινάκων αυτών προκύπτει ότι στη μεγάλη πλειονότητα των περιπτώσεων, που τα επιμέρους κριτήρια βαθμολογήθηκαν με βαθμό 100, δεν περιλαμβάνεται η απαιτούμενη λεκτική αιτιολόγηση της τεθείσας βαθμολογίας.

35. Τούτων δοθέντων, το Δικαστήριο κρίνει ότι η αναθέτουσα αρχή δεν αιτιολόγησε προσηκόντως και με τρόπο ελεγκτικά επαληθεύσιμο τη βαθμολόγηση των τεχνικών προσφορών των τριών υποψηφίων, καθώς και τη συμφωνία συγκεκριμένων σημείων της τεχνικής προσφοράς της προσφεύγουσας, τα οποία είχαν αμφισβητηθεί με συγκεκριμένο τρόπο από συνυποψήφιά της, με τις τεχνικές προδιαγραφές της διακήρυξης. Συνεπώς, συντρέχει εν προκειμένω ουσιώδης πλημμέλεια που κωλύει τη σύναψη της ελεγχόμενης σύμβασης κατά τα ορθώς κριθέντα με την προσβαλλόμενη απόφαση.

36. Το ως άνω συμπέρασμα δεν αναιρείται από το γεγονός ότι στο διαγωνισμό απέμεινε τελικά ένας συμμετέχων μετά τους διαδοχικούς αποκλεισμούς των λοιπών, καθώς αφενός μεν η ανάγκη βαθμολόγησης και αιτιολόγησης αυτής υφίσταται ακόμα και σε περίπτωση μοναδικού υποψηφίου προκειμένου να καταδεικνύεται η αντικειμενική ακεραιότητα της διαδικασίας, αφετέρου δε, κατά τον κρίσιμο χρόνο, βαθμολογήθηκαν οι

προσφορές και των άλλων δύο υποψηφίων, ανεξαρτήτως εάν μεταγενεστέρως αποκλείστηκαν της συνέχειας του διαγωνισμού.

37. Στην ανωτέρω γνώμη προσχώρησε και ο Σύμβουλος Δημήτριος Πέππας, κατά τη γνώμη του οποίου εν προκειμένω η πολυπλοκότητα του τεχνικού αντικειμένου της σύμβασης και η δυνατότητα ύπαρξης περισσότερων τεχνικών λύσεων, με τις οποίες μπορεί να επιτευχθεί ο σκοπός της προμήθειας, όπως προέβλεπε η αναθέτουσα αρχή ενώπιον του VI Τμήματος προς αιτιολόγηση της επιλογής της να μην συντάξει λεπτομερή προϋπολογισμό κατά τιμή μονάδας και ποσότητες, επιβάλλουν την πλήρη και εμπειριστατωμένη αιτιολόγηση της βαθμολόγησης των σχετικών κριτηρίων της διακήρυξης, ακόμα και αν ως βαθμός έχει τεθεί το 100. Τούτο διότι, συντρεχούσης της περίπτωσης αυτής, πρέπει να μπορεί να επαληθευτεί ότι έχει γίνει έλεγχος του αν οι προσφερθείσες τεχνικές λύσεις συνάδουν με τις τεχνικές απαιτήσεις του διαγωνισμού.

38. Κατά τη μειοψηφούσα όμως γνώμη των Αντιπροέδρων Σωτηρίας Ντούνη και Ασημίνας Σαντοριναίου και των Συμβούλων Κωνσταντίνος Ζώη, Δέσποινα Καβαδιά - Κωνσταντάρα, Θεολογία Γναρδέλλη, Δημητρίου Τσακανίκα, Κωνσταντίνου Παραθύρα, Αργυρώς Μαυρομαμάτη, Ευαγγελίας Σεραφή, Κωνσταντίνου Κρέπη, Ειρήνης Κατσικέρη, Νεκταρίας Δουλιανάκη και Γρηγορίου Βαλληνδρά, στην προκειμένη περίπτωση, από τους προσκομισθέντες ενώπιον του VI Τμήματος πίνακες αξιολόγησης τεχνικών προσφορών προκύπτει ότι η αρμόδια Επιτροπή αιτιολόγησε πλήρως την τεθείσα σε έκαστο κριτήριο αξιολόγησης βαθμολογία όταν αυτή υπερέβαινε το βαθμό 100, καθώς στις περιπτώσεις αυτές αναφέρονται τα στοιχεία από τα οποία προκύπτει ότι οι προσφορές υπερκαλύπτουν τις ελάχιστες τεχνικές απαιτήσεις της διακήρυξης. Περαιτέρω, η έλλειψη ειδικότερης αιτιολόγησης, στις περιπτώσεις που στη βαθμολογία τέθηκε ως βαθμός το «100», δεν δύναται να πλήξει το κύρος της διαγωνιστικής διαδικασίας, δοθέντος ότι δεν απαιτείται εξειδικευμένη αιτιολογία όταν η αναθέτουσα αρχή, κατά την ανέλεγκτη τεχνική της κρίση, θεωρεί ότι η προσφορά καλύπτει απλώς τις απαιτήσεις της διακήρυξης. Σε κάθε δε περίπτωση, εν προκειμένω τυχόν απαίτηση για περαιτέρω αιτιολόγηση της βαθμολογίας παρίσταται αλυσιτελής. Τούτο δε διότι, λόγω του αποκλεισμού των άλλων δύο οικονομικών φορέων που είχαν υποβάλει αρχικώς προσφορά, δεν τίθεται πλέον ζήτημα κατάταξης των υποψηφίων, την οποία και μόνο υπηρετεί η βαθμολόγηση.

Ως προς την Τρίτη πλημμέλεια:

39. Εν όψει των γενομένων δεκτών στη σκέψη 35, παρέλκει ως αλυσιτελής η έρευνα περί τη βασιμότητα της τρίτης πλημμέλειας της

Απόφαση 2140/2020

διαδικασίας όπως διαγνώστηκε από το Κλιμάκιο και επικυρώθηκε από το Τμήμα (σκέψεις 16 και 17).

40. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η υπό κρίση προσφυγή αναθεώρησης τυγχάνει απορριπτέα ως αβάσιμη.

41. Μετά την απόρριψη της προσφυγής, πρέπει να διαταχθεί η κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου.

Για τους λόγους αυτούς

1. Απορρίπτει ως απαράδεκτη την παρέμβαση της εταιρείας [B].
2. Απορρίπτει την προσφυγή αναθεώρησης.
3. Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου αναβολής.
4. Διατάσσει την κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του κατά νόμο οφειλομένου παραβόλου, ποσού 150 ευρώ.
5. Διατάσσει την απόδοση στην προσφεύγουσα ποσού παραβόλου ύψους 50 ευρώ, που καταβλήθηκε αχρεωστήτως επιπλέον του νομίμου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 23 Σεπτεμβρίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΠΟΥΛΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 4 Νοεμβρίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ